

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування комунальної установи
Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат
для громадян похилого віку та інвалідів

09.11.2023

м. Суми, 2023 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 09.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування комунальної установи Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів (далі – установа, заклад, інтернат, будинок-інтернат).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Бурка Олександр Володимирович, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Єжкун Марина Вікторівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Будинок-інтернат розташований за адресою: вул. Миру, б. 16 (адміністративний корпус), вул. Миру, б. 41 (основний корпус), с. Синівка, Роменський р-н, Сумська обл., 42533.

Керівник місця несвободи – Семеліт Ольга Василівна.

Відповідно до Положення комунальної установи Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, затвердженого 15.07.2021 Заступником начальника Управління майном Сумської обласної ради, установа є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту для цілодобового проживання (перебування) та догляду за особами з інвалідністю, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів, та громадянами похилого віку, які потребують стороннього догляду або підтримки в проживанні, заснованим на майні спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Сумської області, управління яким здійснює Сумська обласна рада через Управління майном Сумської обласної ради та знаходиться у функціональному підпорядкуванні Департаменту соціального захисту населення Сумської обласної державної адміністрації.

Інтернат розрахований на перебування 89 осіб. Всього в установі проживає 88 підопічних, з яких 31 – особи з інвалідністю (I група – 18 осіб; II група – 11 осіб, III група – 2 особи). На день відвідування у закладі перебувало 84 підопічних (1 підопічний був у відпустці, 3 – на лікуванні). За віковою категорією у закладі проживає 3 особи у віці до 60 років, решта – старші 60 років.

З початку 2023 року до закладу влаштовано 33 особи.

За поточний рік в інтернаті померло 25 підопічних. Факти смерті підопічних фіксуються штатним лікарем, ведеться журнал реєстрації смертей.

Штатна чисельність працівників будинку-інтернату складає 67 штатних одиниць, з них 31 – лікарі і медичний персонал (лікар загальної практики сімейної медицини – 1, сестри медичні – 8, молодший медичний персонал – 22).

Установа має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, терапія, а також сестринська справа.

Підопічні з інвалідністю забезпечені технічними та іншими засобами реабілітації, а також спеціальними засобами для догляду. Технічні засоби для пересування маломобільних підопічних зберігаються у окремому приміщенні (фото 7), щоб не захаращувати кімнати, і за потреби видаються підопічним персоналом установи. На час візиту у коридорах житлових корпусів перебували підопічні, які пересувалися на кріслах колісних.

Усі підопічні інтернату розподілені до загального та геріатричного відділень.

Територія закладу огорожена та доглянута, наявні місця для відпочинку та дозвілля підопічних (лавки, бесідка).

У житлових корпусах облаштовано місця для відпочинку, обладнані телевізорами, де підопічні можуть проводити своє дозвілля (фото 4).

Крім того, у інтернаті функціонує бібліотека з сучасним ремонтом (фото 6).

На стінах у коридорах наявні пристінні перила для зручності пересування підопічних (фото 4).

Також деякі вбиральні обладнані настінними поручнями та пристосуваннями для осіб з інвалідністю та інших маломобільних категорій.

В умовах воєнного стану будинок-інтернат має достатній запас продуктів харчування та миючих засобів.

Підопічних забезпечено чотириразовим харчуванням, наявне денне та перспективне меню.

Заклад оснащений системою водопостачання. Опалення інтернату забезпечується стороннім суб'єктом господарської діяльності. Температурний режим у житлових кімнатах та інших приміщеннях задовільний. У санітарних кімнатах та на харчоблоці наявна гаряча вода, підігрівання якої здійснюється електричними бойлерами.

У закладі функціонує перукарня із штатним перукарем, а також швейна майстерня, де здійснюється ремонт та пошив одягу для підопічних.

На території закладу функціонує пральний комплекс.

Працівниками інтернату здійснюється прибирання у кімнатах підопічних та приміщеннях загального користування.

Приміщення харчоблоку, робочі поверхні та посуд – чисті. Неприємні запахи на кухні та у їдальні не зафіксовано. Порушень правил товарного сусідства та строків зберігання продуктів не виявлено. Витяжна вентиляція перебуває у технічно справному стані, наявне гаряче та холодне водопостачання.

У відділеннях інтернату наявні інформаційні стенди, які потребують перегляду та наповнення актуальною інформацією, зокрема про контактні дані

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, місцевого структурного підрозділу з питань соціального захисту населення, Національної поліції України, центрів з надання безоплатної правової допомоги тощо.

Під час відвідування групою НПМ проведено особисте конфіденційне спілкування з 35 підопічними та 10 працівниками закладу. Деякі підопічні скаржились на якість харчування, висловлювали незадоволеність умовами проживання, якістю медичної допомоги та грубим поведінням з боку персоналу.

Попереднє відвідування групою НПМ не здійснювалося.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, стаття 32 Закону України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», стаття 25 Конвенції про права осіб з інвалідністю, статті 21, 33 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»).

1. Медична документація ведеться із порушенням вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування». Так, у закладі ведуться застарілі зразки первинної медичної документації «Історія хвороби» (фото 8).

2. Відповідно до вимог пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю (далі – Типове положення), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772, житлові кімнати підопічних мають бути облаштовані кнопками виклику персоналу. Інтернатом має бути забезпечене їх обов'язкове цілодобове функціонування.

Водночас групою НПМ встановлено, що всупереч вказаним вище вимогам житлові кімнати підопічних, навіть ті, де проживають особи з інвалідністю та ліжкові хворі, не обладнані кнопками виклику персоналу.

3. Відповідно до вимог статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та пункту 13 Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 № 559, адміністрація, медичний персонал (лікарі, середній та молодший медичний персонал), технічний персонал, у тому числі прибиральники приміщень, працівники харчоблоків, їдалень та роздавальних пунктів будинків-інтернатів підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам.

Водночас вибірковою перевіркою особистих медичних книжок медичного персоналу установи встановлено порушення термінів проходження періодичного медичного огляду.

Як пояснила керівник інтернату (з наданням підтверджуючих документів), причиною цієї проблеми є відсутність фінансування для оплати профілактичних медичних оглядів персоналу.

4. Статтею 23 Закону України «Про лікарські засоби» передбачено, що неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню.

Однак, під час відвідування групою НППМ у медичному відділенні закладу виявлені лікарські засоби, термін придатності яких минув (фото 9, 10).

5. Закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та організацією надання медичної допомоги особам, що є порушенням вимог Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198.

Так, групою НППМ виявлено факт ненадання належної медичної допомоги підопічному П. (проживає у кімнаті № 6), у якого на тім'яній ділянці голови маються свіжі необроблені рани, походження яких підопічний пояснити не зміг. (фото 11).

Відповідно до пункту 6 Типового положення підопічним гарантується направлення в установленому законодавством порядку до закладу охорони здоров'я, що надає медичну допомогу відповідного виду.

Проте, у медичній картці П. відсутні відмітки про направлення підопічного до закладу охорони здоров'я для надання медичної допомоги або про надання такої допомоги силами медичного персоналу інтернату.

6. У кімнатах та допоміжних приміщеннях житлових корпусів багато мух та тарганів (фото 12), що створює ризики передавання інфекційних хвороб.

Відповідно до статті 18 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» юридичні особи незалежно від форм власності та громадяни забезпечують проведення профілактичних дезінфекційних заходів у жилих, виробничих та інших приміщеннях (будівлях) і на земельних ділянках, що належать їм на праві власності чи надані в користування, здійснюють інші заходи з метою недопущення розмноження гризунів і комах у приміщеннях (будівлях) і на земельних ділянках.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 28, 32, 48 Конституції України, стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

7. Відповідно до пункту 6.1.1.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» площі житлових кімнат у відділеннях для осіб, спроможних самостійно пересуватися, і для осіб з інвалідністю, що пересуваються на кріслах колісних, приймаються з розрахунку не менше відповідно 8 м² і 10 м² на людину, але не менше 10 м² і 12 м² – в одномісних. Площі житлових кімнат у відділенні для ліжкових хворих приймаються з розрахунку не менше 8 м² на людину, але не менше 9 м² – в одномісних.

Всупереч викладеним нормам у більшості типових кімнат інтернату площею 18-20 м² мешкає по 4 підопічних.

8. Пунктом 35 Типового положення передбачено, що житлові кімнати для двох і більше осіб облаштовуються ширмами для забезпечення приватності під час переодягання, проведення санітарно-гігієнічних процедур.

Водночас у більшості відвіданих групою НПМ багатомісних кімнат для проживання підопічних не виявлено ширм, перегородок або інших засобів забезпечення приватності.

Більше того, навіть у санітарно-гігієнічних кімнатах відсутні ширми/перегородки між душовими лійками (фото 13).

9. Вимогами ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» передбачено, що перед їдальнею або у приміщенні їдальні має бути облаштований один умивальник на 20 місць, але не менше ніж два умивальники.

Всупереч вказаним вимогам перед входом до їдальні закладу, розрахованої не менше ніж на 36 місць (фото 5), обладнано лише один умивальник для підопічних (фото 14), у системі водопроводу якого на момент візиту відсутня вода. Підхід до умивальника заставлений стільцями, що може свідчити про те, що цей умивальник взагалі не використовується.

10. Відповідно до Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення (далі – Мінімальні норми), затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, кожен підопічний має бути забезпечений приліжковою тумбочкою та твердим стільцем, а в кожній кімнаті має бути шафа для одягу.

В порушення вказаних вимог підопічні закладу недостатньо забезпечені кімнатним обладнанням. Так, у кімнатах геріатричного відділення відсутні шафи для одягу, внаслідок чого підопічні змушені зберігати особистий одяг на ліжках та стільцях (фото 15, 16). Кількість стільців у переважній більшості кімнат не відповідає кількості підопічних, які там проживають (у чотиримісних кімнатах № 10 і № 7 немає жодного стільця, у чотиримісній кімнаті № 6 – 1 стілець, у чотиримісній кімнаті № 14 – 2 стільці).

Дещо краща ситуація з приліжковими тумбочками, проте не всі підопічні ними забезпечені відповідно до Мінімальних норм. Так, у чотиримісній кімнаті № 12 наявна лише 1 приліжкова тумбочка.

11. Умови проживання та соціально-побутове обслуговування підопічних потребують покращення.

Так, покриття підлоги (лінолеум) у відвіданих кімнатах місцями має пошкодження, що створює перешкоди для вільного пересування підопічних та може спричинити падіння (фото 20, 22).

Декоративне покриття стін (шпалери) у багатьох кімнатах старе, місцями відклеюється та потребує заміни (фото 17, 18).

У деяких кімнатах геріатричного відділення (№ 14, № 12 та інші) рівень освітленості недостатній, оскільки головним і єдиним джерелом світла є електрична лампа на стіні над вхідними дверима, яка не здатна забезпечити комфортний світловий режим, особливо у віддалених від входу частинах житлових приміщень (фото 17).

Постільна білизна у більшості підопічних зношена, має сліди забруднення фекаліями та іншими продуктами життєдіяльності (фото 19, 20).

Матраци на ліжках не мають на матрацників (фото 19).

Всупереч вимогам пункту 8.3.4. ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» у закладі не забезпечено наявність біля кожного ліжка і кожного столу штепсельних розеток. У більшості чотиримісних кімнат встановлено по 1-2 розетці, деякі з яких не працюють (у кімнаті № 10 єдина розетка знаходиться у технічно несправному стані).

У вхідних дверях до кімнати № 6 відсутнє скло, а на дверях до кімнати № 12 відсутня дверна ручка (фото 23). Ці номери кімнат встановлено зі слів підопічних та персоналу, оскільки на дверях та навколо входу до житлових кімнат відсутні номерні або інші позначення, в результаті чого деякі підопічні та персонал закладу плутаються у нумерації житлових приміщень.

На переважній більшості унітазів у закладі відламані та відсутні сидіння (фото 21).

У кімнаті № 12 біля ліжка одного з підопічних на підлозі групою НПМ виявлено екскременти (фото 22).

12. При спілкуванні з маломобільними підопічними встановлено, що деяким із них персоналом установи упродовж тривалого часу (понад 1 рік і більше) не забезпечено можливості бувати на свіжому повітрі. Ліжкових хворих з числа підопічних на вулицю не виносять.

13. Всупереч вимогам пункту 24 Типового положення не всі факти тимчасового вибуття підопічних належним чином документально оформлюються. Так, при спілкуванні з підопічним Л. (кімната № 5) встановлено, що у вересні 2023 року він упродовж 10 днів перебував у так званій «відпустці». Проте, у особовій справі підопічного Л. відсутні відомості про тимчасове вибуття з інтернату та відповідні документи (заява, наказ, повідомлення органу Пенсійного фонду України або структурного підрозділу з питань соціального захисту населення тощо).

Порушення права на вільний розвиток особистості (стаття 23 Конституції України).

14. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Відповідно до пункту 6 Типового положення підопічним інтернату гарантуються створення умов для

участі в культурно-дозвіллевих заходах з урахуванням побажань підопічних; залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя, з урахуванням стану здоров'я та побажань підопічних, створення для цього відповідних умов; організація заходів з метою залучення до життєдіяльності місцевої громади тощо.

Водночас дозвілля підопічних установи є вкрай обмеженим. Фахівець з культурно-дозвіллевої діяльності жодного разу не підвищувала свою кваліфікацію.

Ліжкові хворі з числа підопічних закладу до культурно-дозвіллевих заходів не залучаються.

Інші порушення.

15. У кімнаті № 6 проживає підопічний Ч., який пояснив, що має розлади розумової діяльності внаслідок поранення, отриманого під час проходження військової служби в зоні АТО та ООС. Проте у особовій справі підопічного Ч. відсутні відомості про наявність у вказаній особи відповідного статусу, передбаченого Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також про заходи, які вживалися закладом для представництва його інтересів в частині з'ясування обставин травмування, встановлення інвалідності та отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни.

16. У рамках створення ефективної системи запобігання та протидії дискримінації та плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини Верховною Радою України прийнятий Закон України від 19.12.2017 № 2249-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України», яким слова «інвалід», «особа з обмеженими фізичними можливостями», «інвалід війни» та «дитина-інвалід» в усіх відмінках і числах замінили в 44 законах відповідно словами «особа з інвалідністю».

Проте, у назві закладу до теперішнього часу вживається некоректний термін «інвалід», що не відповідає сучасним вимогам чинного законодавства.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Сумській обласній військовій адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних;

вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності комунальної установи Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів.

2. Сумській обласній раді розглянути питання про внесення змін до назви комунальної установи Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, а також інших подібних закладів та установ, що перебувають в управлінні Сумської обласної ради, у частини заміни слова «інвалід» в усіх відмінках і числах на слова «особа з інвалідністю».

3. Комунальній установі Сумської обласної ради Синівський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів:

забезпечити належне ведення медичної документації підопічних відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування»;

вжити заходів щодо обладнання житлових кімнат підопічних (у першу чергу – ліжкових хворих) кнопками виклику персоналу відповідно до вимог Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772;

забезпечити проходження обов'язкових профілактичних медичних оглядів адміністрацією, медичним та технічним персоналом установи відповідно до вимог Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»;

усунути виявлені порушення Закону України «Про лікарські засоби» щодо використання неякісних лікарських засобів, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, та не допускати подібних порушень у подальшій діяльності;

забезпечити належне спостереження за станом здоров'я та організувати своєчасне надання медичної допомоги підопічним відповідно до вимог Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198;

забезпечити систематичне проведення у закладі систематичних поточних дезінфекційних та дезінсекційних заходів, а також належне документальне фіксування проведених робіт відповідно до вимог Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»;

забезпечити розміщення підопічних у житлових кімнатах з дотриманням норм житлової площі, передбачених вимогами ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення»;

облаштувати житлові кімнати для двох і більше осіб та санітарно-гігієнічні приміщення будинку-інтернату ширмами для забезпечення приватності під час переодягання та здійснення санітарно-гігієнічних процедур відповідно до вимог Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772;

облаштувати приміщення їдальні інтернату умивальниками у кількості, що відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення», а також забезпечити їх належне функціонування;

укомплектувати житлові кімнати меблями та іншим інвентарем відповідно до вимог Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

вжити заходів щодо покращення житлових умов та соціально-побутового обслуговування підопічних (ремонт покриття підлоги та стін, модернізація системи освітлення, збільшення кількості та ремонт наявних штепсельних розеток, ремонт пошкоджених та несправних входних дверей до житлових кімнат, нумерування житлових кімнат, укомплектування унітазів сидіннями, регулярна заміна постільної білизни, прибирання житлових приміщень тощо);

забезпечити маломобільним підопічним та ліжковим хворим можливість регулярно бувати на свіжому повітрі та брати участь у культурно-дозвіллевих заходах;

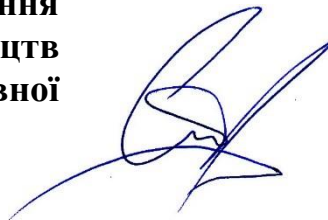
забезпечити належне документування фактів тимчасового вибуття підопічних у відповідності до вимог пункту 24 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772;

забезпечити представництво інтересів підопічного Ч. у частині з'ясування обставин та ступеню втрати здоров'я, наявності зв'язку отриманих травм з проходженням військової служби, встановлення інвалідності та отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни;

урізноманітнити культурно-дозвіллеву діяльність в установі з урахуванням побажань підопічних відповідно до вимог Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772.

Додаток: фотоматеріали на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Олександр Бурка

Додаток: фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

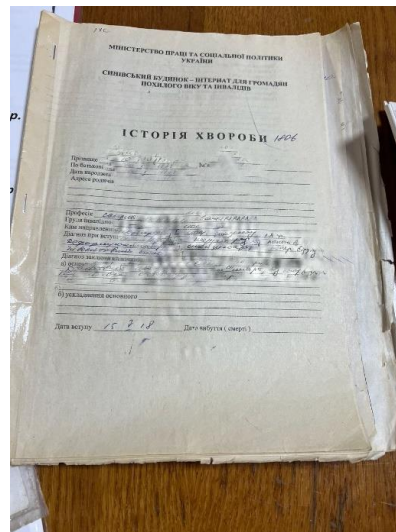

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Φοτο 13

Φοτο 14

Φοτο 15

Φοτο 16

Φοτο 17

Φοτο 18

Φοτο 19

Φοτο 20

Φοτο 21

Φοτο 22

Φοτο 23

